

Recenzný posudok na vysokoškolskú učebnicu
doc. PhDr. Klaudie Bednárovej-Gibovej, PhD.

Selected Chapters in English Lexicology
Part I: Lexical Semantics and Lexicography
(2018, 112 s.)

Učebnica Klaudie Bednárovej-Gibovej predstavuje úvod do problematiky anglofónnej lexikológie. Text je prvou časťou pripravovanej dvojdielnej učebnice pre poslucháčov anglistiky a amerikanistiky, resp. pre poslucháčov anglistickej filológie.

Text je do detailov prepracovaný a koncízny. Vyznačuje sa premyslenou štruktúrou a logickou postupnosťou. Učebnica je koncipovaná kultivovanou akademickou angličtinou. V závere každého sémantického celku sa nachádza krátke zhrnutie a kontrolné úlohy (resp. otázky na zamyslenie) týkajúce sa predchádzajúceho textu – tieto vstupy umožnia poslucháčom hlbšie pochopenie učiva. V texte sa nachádza množstvo príkladov podporených tabuľkami, ilustráciami, schémami a pod., ktoré taktiež prispievajú k prehĺbeniu komprehenzie textu, a teda k jeho následnej kognícii. Učebnica obsahuje glosár termínov relevantných pre pochopenie textu. Autorka v glosári termíny nielen vysvetľuje, ale uvádza aj ich konkrétne príklady. Zároveň čitateľovi pre kvalitnú orientáciu v terminológii poskytuje slovenský prekladový ekvivalent. V práci sa odkazuje na známe práce monografického a edukatívneho charakteru z domácich i zahraničných zdrojov.

Text tvorí sedem kapitol, z ktorých šesť sa týka lexikálnej sémantiky a siedma sa zameriava na úvod do štúdia lexikografie.

Prvá kapitola je úvodným vstupom do štúdia lexikológie s akcentom na chápanie lexikálnej sémantiky (nielen) v anglofónnej proveniencii. Do kontrastu k anglo-americkému vnímaniu problematiky stavia štrukturalisticko-segmentárny prístup lingvistov v strednej Európe. Autorka v tejto časti vhodne zaradila explikáciu bazálnych pojmov a termínov.

Jazykovému znaku je venovaná pozornosť v samostatnej druhej kapitole, v ktorej autorka vychádza zo známeho Saussurovho dichotomického poňatia javu známeho aj ako inherentne prepojená štruktúra *signifiant/signifié*. Zároveň je analyzovaný aj známy koncept semiotického trojuholníka dvojice Ogdena a Richardsa. Opomenuté neostávajú ani iné známe a základné prístupy k znaku (Peirceova triáda ikony/indexu/symbolu a Morrisova koncepcia

prepojenia jazkového znaku so syntaxou, sémantikou a pragmalingvistikou, resp. pragmatikou).

Definícii a sémantike 'slova' je venovaná tretia kapitola, v ktorej autorka vychádza z koncepcie Jacksona a Zé Amvela (2007). Autorka vhodne syntetizuje interpretačné konštrukty skúmaného pojmu (slovo) autorov Matthews (1974), Di Sciulloa a Williamsa (1987) a Štekauera (1993). Na 'slovo' je nazerané z viacerých uhlov pohľadu, teda nielen z úzko špecifického pohľadu lexikálnej sémantiky, ale aj z pohľadu gramatiky, štatistiky a pod. Zaradenie (o.i.) komponentovej analýzy a prototypovej teórie možno len oceniť a vyzdvihnúť.

Štvrtá kapitola sa venuje stratifikácii anglickej slovnej zásoby na osi synchronne – diachronne z hľadiska etymologického, stylistického a sociolingvistického.

Štruktúrnym vzťahom medzi lexémami sa venuje piata kapitola vysvetľujúca synonymiu, antonymiu, hyperonymiu, homonymiu a polysémiu z pohľadu synchronnej lingvistiky.

Šiesta kapitola sa zameriava na problematiku lexikálnych polí, ich typológiu, štruktúraciu (resp. hierarchizáciu) a proporčné rady.

Siedma kapitola sprostredkúva úvod do štúdia lexikografie. Čitateľ sa dozvedá o koncepcii a štruktúre lexikografických diel, s ktorými bude s najväčšou pravdepodobnosťou prichádzať do kontaktu počas celého svojho profesionálneho života. Autorka v tejto časti vychádza z najnovších poznatkov práce autorskej dvojice Włodarczyk-Stachurska a Kleparski (2015), ktorá predstavila svoju vzťahovú štvorkoncepciu mikro-, mezo-, makro- a megaštruktúru (lexikónov). V tejto časti sa autorka zamerala na sumarizáciu lexikografickej typológie, pričom nezabúda ani na súčasné vývinové trendy. Čitateľovi tak sprostredkúva základy korpusovej lingvistiky ako teoretického východiska pri skúmaní slovnej zásoby s akcentom na jej valenčný potenciál.

Odporúčam tento zaujímavý a erudovaný text vydať ako vysokoškolskú učebnicu pre edukačné a didaktické účely.

Poznámky pre autorku :

- str. 33 – 34 – posun textu (Ide o zámer?);
- str. 59 v časti 4.1.3 sa stotožňuje *Standard British English* s *Queen's a Public School English*. S týmto nemožno celkom súhlasiť (odporúčam pozrieť si napr. stránku <https://www.youtube.com/watch?v=nDdRHWHzwR4>). Podobne, stotožňovanie Cockney s Estuary English nepovažujem za správne. CALD (Cambridge Advanced Learner's Dictionary) uvádza: *Estuary English* noun [U] → a type of English spoken in south-east England which is a mixture of standard English and London English. V tejto súvislosti odporúčam napr. príspevok J. Wellsa *What is Estuary English?* (*English Teaching Professional*, 1997), ktorý je dostupný na stránke <http://www.phon.ucl.ac.uk/home/estuary/whatis.htm>, a ktorý pomôže objasniť základný rozdiel medzi *Cockney* a *Estuary English*;
- na str. 85 pri explikácii lexikografickej makroštruktúry sa uvádza termín *lemmata* (nemali to byť *lemmas*?);
- str. 98: *borrowing* neznačí len výpožičku či prevzaté slovo (teda výsledok preberania), ale značí aj *preberanie* (t.j. samotný proces preberania cudzích slov do systému jazyka);
- do glosára by som odporúčala zaradiť aj *compound* (kompozitum/zložené slovo) a *compounding* (kompozícia/skladanie) pre čitateľov, aby si uvedomili terminologickú rozdielnosť angličtiny so slovenčinou;
- v glosári na str. 103 pri termíne *linguistic sign* odporúčam doplniť preklad „znak“ o *jazykový (znak)*, pretože znakov je veľa, ale koncept jazykového znaku je svojou podstatou jedinečný;
- v glosári na str. 104 pri termíne *nonce word* odporúčam doplniť preklad „okazionalizmus“ o *hapax legomenon* (ale nemusí byť).

doc. PaedDr. Petra Jesenská, PhD.
KAA FF UMB

V Banskej Bystrici 22. novembra 2017